Lausunto
13.8.2024

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

HE 57/2024 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle kyberturvallisuusdirektiivin (NIS 2 -direktiivi) täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Medialiitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle kyberturvallisuusdirektiivin (NIS2-direktiivi) täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (”esitys”).

Esitämme kunnioittavasti huomiomme esitykseen lehtikustantajien omistamien pienten jakeluyhtiöiden ja lehtikustantajien toimintaedellytysten kannalta.

Pääviestit

- Pienet jakeluyhtiöt tulisi pitää esityksessä säädettävien uusien NIS2-direktiivin velvoitteiden ulkopuolella. Medialiitto ehdottaa, että valiokunta harkitsisi vakavasti, että esityksen soveltamisala kohdennettaisiin postipalvelujen ja jakelutoiminnan osalta valtakunnallisen yleispalvelun tarjoajaan.
- Esityksessä säädetyt NIS2-direktiivin velvoitteet ovat kohtuuttomia ja ylimitoitettuja pienille työvoimavaltaisille lehtikustantajien omistamille jakeluyrityksille.
- Kohtuuttomien valvontatoimenpiteiden välttämiseksi valiokunnan tulisi ohjata viranomaisvalvontaa.
- Pienten, vähäisen tietoturva- tai kyberturvallisuusriskin yhtiöiden toiminnassa tulisi mahdollistaa myös hallittu riskinottaminen, jos vaihtoehtona olisi toiminnan kannattavuuden olennainen heikentyminen tai jopa lopettaminen.
- Liikenne- ja viestintäviraston valvontatoiminta tulisi kohdentaa vaikutuksiltaan merkittäviin ja yhteiskunnan kannalta vaikutuksiltaan laaja-alaisiin riskeihin liittyvään toimintaan.
- Hallitusohjelman tavoitteet eivät toteudu esityksessä. Hallitus on sitoutunut esimerkiksi siihen, että yritysten hallinnollinen taakka ei hallituskauden aikana kasva ja että yrityksiä koskevat lainsäädäntöuudistukset toteutetaan riittävän pitkillä siirtymäajoilla, jotta yrityksille jää aikaa sopeuttaa toimintaansa.
- Medialiitto pyytää päästä asiassa kuultavaksi valiokuntaan syyskuussa.

Pienet jakeluyhtiöt tulisi pitää NIS2-direktiivin velvoitteiden ulkopuolella

Posti- ja kuriiripalvelut ovat uusi soveltamisala NIS2-direktiivin piirissä. Tämän vuoksi hallituksen esitys ehdottaa uusia, raskaita NIS2-direktiivin mukaisia velvoitteita, joilla hallitaan kyberturvallisuutta koskevia riskejä, myös lehtikustantajayrityksille ja niiden omistamille pienille jakeluyhtiöille.

Esityksen mukaan posti- ja kuriiripalveluihin ei ole kohdistettu aikaisemmin kyberturvallisuusvaatimuksia. Näin ollen nyt ehdotettavat velvoitteet ovat jakeluyhtiöille uusia ja nämä ovat NIS-velvoitteiden soveltamisalassa uusia yhtiöitä.

Muutamien kotimaisten lehtikustantajien ja lehtikustantajien omistamien pienten jakeluyhtiöiden harjoittama postidirektiivissä (97/67/EY, erityisesti muutosdirektiivi 2008/6/EY) määritelty postipalvelu on tyypillisesti sanomalehtien jakelua. Kirjelähetysten ja postipakettien jakelu on suhteellisesti vähäisempää. Ennen kaikkea näiden yhtiöiden harjoittama jakelutoiminta on paikallista tai korkeintaan alueellista. Ne eivät harjoita valtakunnallista postitoimintaa tai jakelua.

Esityksen 9 §:ään kirjatut uudet velvoitteet ovat laajoja ja edellyttävät yrityksiltä merkittäviä lisäresursseja ja kustannuksia. Paikallinen tai alueellinen postipalvelu, kuten postilähetysten jakelutoiminta, ei kuitenkaan ole kriittistä kyberturvallisuuden ja NIS2-direktiivin tavoitteiden näkökulmasta. NIS2-direktiivin kokonaisuudessa paikallinen tai alueellinen postipalvelu ja osoitteellisten kirjelähetysten, pakettien tai lehtien jakelu on käytännössä vähäisen tietoturva- tai kyberturvallisuusriskin toimintaa. Riskit liittyvät lähinnä tilaajien nimien ja postiosoitteiden vuotamiseen.

Medialiitto kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että NIS2-direktiivi painottaa laajan alueen ja rajat ylittävien kyberturvallisuusriskien torjuntaa. Sellaisesta ei ole kysymys kotimaisten lehtikustantajien ja niiden omistamien pienten jakeluyhtiöiden harjoittamassa jakelutoiminnassa.

NIS2-direktiivin velvoitteet olisivat käytännössä pienille jakeluyhtiöille ja ne omistaville lehtikustantajille hyvin raskaita. Media-ala ei kuulu NIS2-direktiivin soveltamisalaan. Media-alan ei tulisi olla esityksen soveltamisalan piirissä myöskään sen harjoittaman alueellisen tai paikallisen postipalvelun tai jakelutoiminnan osalta.

Esityksen velvoitteiden tulisi koskea vain valtakunnallista yleispalvelun tarjontaa

Liikenne- ja viestintäministeriön esitysluonnos kohdensi NIS2-direktiivin postipalvelusta johtuvat velvoitteet ainoastaan postilain tarkoittamaa valtakunnallista yleispalvelua harjoittaville toimijoille. Medialiitto katsoo, että ministeriön esitysluonnos otti

asianmukaisesti huomioon lehtikustantajien toimintaedellytykset ja myös pienten jakeluyhtiöiden toiminnan tietoturva- ja kyberturvallisuusriskit.

Valiokunnan tulisi harkita vakavasti, että esityksen soveltamisala kohdennettaisiin postipalvelujen ja jakelutoiminnan valtakunnallisen yleispalvelun tarjoajaan.

Uudet velvoitteet ovat kohtuuttomia ja ylimitoitettuja pienille työvoimavaltaisille jakeluyrityksille

Medialiitto kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että esitys johtaa käytännössä pienten yhtiöiden raskaaseen sääntelyyn ja kohdistaa niihin merkittäviä uusia velvoitteita. Esitys ei ole tältä osin tasapainoinen, eikä kohtuullinen.

Komission suosituksen 2003/361/EY liitteeseen perustuva pienet ja mikroyritykset NIS2-direktiivin soveltamisalasta poissulkeva soveltamisalan rajaus ei auta lehtikustantajia, eikä niiden omistamia jakeluyrityksiä, koska jakelutoiminta on työvoimavaltaista.

NIS2-direktiivin liitteissä tarkoitettua toimintaa harjoittavat keskisuuret tai suuremmat toimijat kuuluisivat lähtökohtaisesti esityksen ja uusien velvoitteiden soveltamisalaan niiden toiminnan luonteen ja toimijan koon perusteella. Pienet- ja mikroyritykset jäävät lähtökohtaisesti velvoitteiden soveltamisalan ulkopuolelle, ellei niitä koske poikkeus NIS2-direktiivin soveltamisalaan kuulumisesta koosta riippumatta.

Esityksen soveltamisalaan kuuluvan toimijan kokokriteeri vastaisi NIS2-direktiivin soveltamisalan määritelmää. Komission suosituksen nojalla keskisuuria yrityksiä, eli muita kuin vapautettuja mikro- ja pienyrityksiä, ovat yritykset, joiden palveluksessa on vähintään 50 työntekijää tai joiden vuosiliikevaihto ja taseen loppusumma ylittää 10 miljoonaa euroa.

Kotimaisten lehtikustantajien omistamien jakeluyhtiöiden vuosiliikevaihdot ja taseen loppusummat ovat selvästi alle 10 miljoonaa eroa. Ne ovat tosiasiassa pieniä yhtiöitä. Niiden resurssit kyberturvallisuusvelvoitteiden toimeenpanoon ovat hyvin rajalliset.

Kotimaisten lehtikustantajien omistamat jakeluyhtiöt kuuluisivat kuitenkin uuden lain soveltamisalaan siksi, että jakelutyö on työvoimaintensiivistä fyysistä työtä. Siksi jakeluyhtiöillä on suhteellisen paljon työntekijöitä (yli 50), jotka ovat pääasiassa osa-aikaisia. Tästä syystä ne eivät ole pieniä ja mikroyrityksiä, jotka olisivat vapautettuja NIS2-direktiiviin velvoitteista.

Kohtuuttomien seuraamusten välttämiseksi valiokunnan tulisi ohjata viranomaisvalvontaa

Lehtikustantajien omistamien jakeluyhtiöiden toimintaa ja uusien velvoitteiden noudattamista valvoo esityksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto.

Esitys käyttää hyväksi NIS2-direktiivin mahdollistaman kansallisen liikkumavaran siitä, että valvova viranomainen saisi kohdentaa valvontaa riskiperusteisesti ja ensisijaisesti keskeisiin toimijoihin. Medialiitto kannattaa esitystä tältä osin.

Medialiitto ehdottaa, että valiokunta kiinnittäisi mietinnössään huomiota siihen, että erityisesti pienten, vähäisen kyberturvallisuusriskin yhtiöiden toiminnassa mahdollistettaisiin hallittu riskinottaminen, jos vaihtoehtona olisi toiminnan kannattavuuden olennainen heikentyminen tai jopa lopettaminen. Riskienhallintaan kuuluu myös se, että tyypillisesti vaikutuksiltaan pienehkö riski tunnistetaan, tehdään päätös riskin hyväksymisestä yhtiön oman riskinkantokyvyn puitteissa ja riskien kokonaisuus huomioiden ja jäädään seuraamaan riskiä. Kaikkia riskejä ei voi hallita samalla intensiteetillä, eikä kaikilla toimijoilla ole resursseja ja kantokykyä hallita kaikkia riskejä samalla tavalla.

Medialiitto kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että esityksen 27 §:n perustelujen mukaan valvonnan, eli toimijoihin kohdistettavien valvontatoimenpiteiden laadun ja määrän tulisi olla suhteellista ja perustua kyberturvallisuusriskien arviointiin. Kyberturvallisuusriskien arvioinnissa olisi otettava huomioon muun muassa toimijoihin kohdistuvien kyberturvallisuusriskien laatu ja määrä, mahdollisesta poikkeamasta aiheutuvat vaikutukset yhteiskunnalle, toimijoiden yleisen kyberturvallisuusmaturiteetin laatu ja valvontaviranomaisten resurssit. Viranomainen voisi toteuttaa riskiperusteisuutta esimerkiksi laatimalla valvontasuunnitelman, jossa se luokittelisi valvonnan kohteet erilaisiin riskiluokkiin ja määrittelisi niiden perusteella toimijoihin kohdistettavat valvontatoimenpiteet ja niiden tiheyden tai toimijoilta säännöllisesti pyydettävät tiedot ja niiden yksityiskohtaisuudelle asetettavat vaatimukset. Lisäksi esityksessä todetaan, että valvovan viranomaisen tulisi ottaa valvonnan kohdistamisessa ja täytäntöönpanotoimenpiteissä huomioon ainakin valvottavan toiminnan laatu ja laajuus, eli esimerkiksi se, kuinka merkittävä toimija on kyseisellä toimialalla ja millaisia vaikutuksia sen toiminnan häiriintymisellä olisi yhteiskunnassa.

NIS2-direktiivi ja esitys pyrkivät keskittymään ja niiden tuleekin pyrkiä keskittymään vaikutuksiltaan merkittäviin ja yhteiskunnan kannalta vaikutuksiltaan laaja-alaisiin riskeihin. Medialiitto ehdottaa, että valiokunta kiinnittäisi mietinnössään huomiota siihen, että myös viranomaisten, kuten Liikenne- ja viestintäviraston, valvontatoiminta tulisi kohdentaa vastaavalla tavalla.

Esitys lisää pienten yhtiöiden hallinnollista taakkaa ja velvoitteita media-alalla

Orpon hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut yritysten hallinnollisen taakan keventämiseen. Hallituksen tavoitteena on liian sääntelyn purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen.

Hallitusohjelman mukaan yrittäjyyteen kannustavaan ja innostavaan toimintaympäristöön kuuluu, että yrityksiä ja kansalaisia ei lannisteta liiallisella säädöstulvalla. Hallitus on sitoutunut siihen, että yritysten hallinnollinen taakka ei hallituskauden aikana kasva. Hallituksen mukaan yrityksiä koskevat lainsäädäntöuudistukset toteutetaan riittävän pitkillä siirtymäajoilla, jotta yrityksille jää aikaa sopeuttaa toimintaansa. Hallitus on myös sitoutunut edistämään reilua kilpailua mediakentällä ja digitaalisessa mainosmarkkinassa huomioiden kansainvälisten alustajättien aseman.

Medialiitto toteaa, että hallitusohjelman tavoitteet eivät toteudu esityksessä.

Medialiitto pyytää päästä asiassa kuultavaksi valiokuntaan

Medialiitto ehdottaa, että valiokunta kutsuisi Medialiiton asiantuntijan kuultavaksi asian käsittelyyn syyskuussa.

Medialiitto toteaa, että Sanoma Media Finland Oy on valiokunnalle toimittamassaan lausunnossa ilmoittanut yhtyvänsä asiassa Medialiiton lausuntoon.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Ismo Huhtanen
lakiasiainjohtaja, Uutismedian liitto

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdistys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 600:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Jäsenyritykset työllistävät Suomessa suoraan noin 20 000 henkilöä, ja liiton edustamien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,1 miljardia euroa.